

บทนำ

สภาพของประเทศไทยต่างๆ ก่อนปี ค.ศ. 1789

ประเทศไทยอ่านจาก ในปลายศตวรรษที่ 18 อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรีย ปรัสเซียและรัสเซียได้ชื่อว่าเป็นมหาอำนาจทั้งห้า สำหรับอังกฤษถึงแม้ว่าจะได้ชื่อว่าเป็นมหาอำนาจ แต่ถ้าจะพิจารณาแล้วถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะมีกองทัพที่ไม่ใหญ่โตกันและยังตั้งอยู่กรุงศักดิ์ราชายจากดินถึงหมู่เกาะอินเดียตะวันตก จากควีเบคแม่น้ำชานต์ลอร์เรนซ์—จนถึงกัลกัตตาและถึงแม้ว่าจะมีการค้าและการอุดหนุนกรรมที่แข็งแกร่ง มีกองทัพเรือเป็นบ้มปราการที่มั่นคง เป็นเสียงไห้ใน การพิพาทระหว่างประเทศญี่ปุ่น แต่การมีอาณา尼คิมที่มากมายได้นำความยุ่งยากมาให้กับอังกฤษไม่น้อยเช่นเดียวกัน อังกฤษจำต้องพยายามเข้ามามีบทบาทในยุโรปกลางตั้งแต่สมัยพระเจ้า约瑟夫ที่ 3 ซึ่งได้ดำเนินนโยบายทางการทุกชนิดสามารถ—มีสิทธิเหนือแผ่นโนเวอร์ เพื่อจะได้ใช้เป็นฐานที่จะขยายอำนาจออกไปในผืนแผ่นดินใหญ่ญี่ปุ่น และเพื่อตัดบัญหาที่ความปลอดภัยของประเทศอาจถูกคุกคามถ้าหากเกิดการสังหารมกับประเทศไทยในยุโรป

ฝรั่งเศสประเทศไทยตั้งอยู่เพียงขั้นช่องแคบอังกฤษเริ่มหมดความน่าเกรงกลัวลงหลังจากสิ้นสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แต่ย่างไรก็ตามฝรั่งเศสยังคงมีกองทัพบกมหึมา ความได้เปรียบจากสภาพภูมิศาสตร์และความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติ จึงทำให้ฝรั่งเศสยังคงอยู่ในฐานะมหาอำนาจถึงแม้จะเป็นถักษะของ Old Régime ฝรั่งเศสเป็นเจ้าของอาณา尼คิมในภาคโพ้นทะเลและกองทัพเรือที่น่าเกรงขามแม้แต่สำหรับอังกฤษที่ได้ชื่อว่าเป็นเจ้าทะเล และถึงแม้ว่าจะได้สูญเสียอาณา尼คิมในครั้งแรกของศตวรรษที่ 18 แต่ยังคงเป็นเจ้าของสถานีการค้าที่สำคัญ เช่น พอนดิคเซอร์ในอินเดีย Gorée ใน Equatorial Africa และหมู่เกาะที่มีค่าอื่น ๆ เช่น Martinique ในทะเลแคริบเบียน แม้แต่หลังจากต้องแพ้ศึกรามกับอังกฤษในปี ค.ศ. 1763 แล้ว พระมหากษัตริย์ของฝรั่งเศสยังคงมีสิทธิเหนือแคว้นลอร์เรนซ์ และคอร์ซิกาซึ่งได้มาจากสาธารณรัฐเจนัวอีกด้วย

จากแผนที่จะได้เห็นมหาอำนาจที่จะเป็นคู่แข่งของฝรั่งเศสได้ คือ อาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ของประชาชาติเยอรมันซึ่งประกอบด้วยกษัตริย์สองราชวงศ์ ราชวงศ์แซปเปนเบิร์กซึ่งมีอำนาจอยู่ที่ออสเตรีย จักรพรรดิโจนเชฟที่ 2 ได้ชื่อว่าเป็นจักรพรรดิของอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์โดยการเลือกตั้งและโดยสายเลือดพระองค์จะดำรงตำแหน่งอาร์คดยุคแห่งออสเตรีย ดยุคแห่ง Styria และคารินเทีย

เด้าน์แห่ง Tyrol กษัตริย์แห่งยังการ์โนวีเมีย มาเกรฟแห่งโนราเวีย และลอร์ดแห่งดินแดนสลาฟ (จาก Polish Galicia ทางเหนือจนถึงสโลวีเนียและโครเอเชียทางใต้) นอกจากนั้นยัง—ครอบครองลุมบาร์ดีในอิตาลีและอสเตรียเนอเออร์แลนด์ (เบลเยียม) ปักครองประชากรจำนวนที่มากกว่าฝรั่งเศสซึ่งจะหมายถึงพลังทางทหารที่ยังใหญ่ ถึงแม้จะเป็นพลังที่มีความอ่อนแอกว่าฝรั่งเศส

เล็กลงมาคือราชวงศ์โซเยนชลเลิร์น ในปี ค.ศ. 1786 ที่พระเจ้าเฟรเดอริกที่ 2 สันพระชนม์พระองค์ได้รับเลือกเป็นอีเลคเตอร์แห่งอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ พระองค์ทรงเป็นมาเกรฟแห่งแบรนเดนเบร์ก แกรนด์ดยุคแห่งไซลีเชีย และนอกจากอาณาจักรพระองค์ทรงดำรงตำแหน่งกษัตริย์แห่งปรัสเซียซึ่งรวมทั้งดินแดนโปแลนด์ตะวันตกซึ่งได้มาในปี ค.ศ. 1772 ด้วย เป็นเจ้าของดินแดนเครฟและมาร์คที่มั่งคั่งในไรน์แลนด์ Minden Ravensberg บนแม่น้ำเวสเซอร์ (Weser) พรีเชียตะวันออกบนฝั่งทะเลเหนือ ส่วนทางด้านใต้เป็นเจ้าผู้ครองแคนวัน Neuchâtel และเป็นสมาชิกในสมาพันธ์สวิส (Swiss Confederation) สุดท้ายมีอิทธิพลอยู่เหนือ Ansbach และ Bayreuth ในเยอรมันตอนกลาง นอกจากนั้นปรัสเซียมีชื่อเสียงโด่งดังมาจากการบริหารฉลาดอสเตรียในปี ค.ศ. 1740 ประสบความสำเร็จในการต่อต้านการรวมตัวกันของฝรั่งเศส ออสเตรียและรัสเซียในระหว่างปี ค.ศ. 1756–63 และเมื่อสั้นสมัยของพระเจ้าเฟรเดอริกหาราชหงร์รูบาลและกองทัพปรัสเซียได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งของยุโรป

ภายใต้การปกครองของพระนางแคธารีนที่ 2 ซึ่งเป็นเชื้อสายเยอรมัน รัสเซียได้กลยุมนาเป็นมหาอำนาจของการเมืองของยุโรปในขณะนั้น นับแต่การสั่นพระชนม์ของพระเจ้าปีเตอร์มหาราชในปี ค.ศ. 1725 อาณาจักรของราชวงศ์โรมานอฟได้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ทางเหนือถึงฟินแลนด์ ทางตะวันตกได้ดินแดนโปแลนด์ (บางส่วน ค.ศ. 1772) ทางใต้มาถึงรูmania และยังมีอิทธิพลในดินแดนอาณาจักรอตโตมัน จนกล่าวได้ว่าไม่มีสมัยใหม่ที่อ่านจากเซนต์ปีเตอร์สเบร์ก จะเข้มแข็งเท่าครั้งนี้

ประเทศซึ่งรอง มีหลายประเทศที่เคยเป็นมหาอำนาจก่อนในตอนต้นศตวรรษที่ 18 แต่ได้ถูกกลดตัวลง เช่น โปแลนด์ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นอาณาจักรศูนย์กลางของชาวสลาฟ แต่บัดนี้ได้ถูกอยู่ในสภาพที่เสื่อมถอย สภาพสังคมที่เป็นอัมพาตน่องจากต้องสูญสิ้นอำนาจไปบันได ค.ศ. 1772 อตโตมันเป็นอาณาจักรที่ความเจริญได้เสื่อมถอยลงรวดเร็วยิ่งไปกว่านั้นอีกในช่วงเวลาเพียงศตวรรษเดียว ก่อน ค.ศ. 1683 กองทัพเดิร์กเคยบุกเข้าประเทศถึงกำแพงกรุงเวียนนาแต่ในศตวรรษที่ 18 อาณาจักรอตโตมันต้องมาพ่ายแพ้ต่อรัสเซีย และในบันปลายคือการแตกแยกของอาณาจักรซึ่งทรงอิทธิพลทั้งในเปอร์เซีย บอช่าน อาฟริกาเหนือ และคอร์เคเชียน เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นได้อาจ

เนื่องมาจากการบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาล การครัวปั้น และที่สำคัญมาจากการแทรกแซงมุ่งทำลายของมหาอำนาจยุโรป

สเปนเป็นอีกประเทศหนึ่งที่จะไม่กล่าวถึงเสียมิได้ เช่นเดียวกับสเปนต้องเสื่อมอำนาจลง ไม่ว่าจะเป็นกำลังกองทัพบกหรือกองเรือที่เคยมีชื่อเสียง และต้องเผชิญกับบัญชาဏานิคมด้วยคดีฟรังเศสในการแข่งขันกับอังกฤษ โปรดดุเกสก์เช่นเดียวกันนับแต่ต้องทำสงครามกับสเปนและตกเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสเปนในปศัยศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา ก็ถอยมาเป็นประเทศชั้นรอง ถึงแม้จะประกาศอิสรภาพในปี ค.ศ. 1640 แต่ผู้ของสังครวมกู้เอกราชได้ทำให้อำนาจกองทัพเรือพินาศไป ต้องสูญเสียอาณาจักรให้กับดัช โปรดดุเกสอาจจะยังคงมีความสำคัญอยู่บ้างในแต่ที่ยังเป็นเจ้าของบริษัทการค้า สิทธิทางการค้าและคืนแค้นในภาคโพ้นทะเล ทั้งในอาฟริกาได้และอเมริกา

สาธารณรัฐดัชชีเป็นมหาอำนาจทางทะเลอันดับที่สามได้ต่อสู้อย่างรวดเร็วนับจากค.ศ. 1780 เช่นเดียวกับสเปนและโปรดดุเกส ดัชยังคงมีอำนาจทางเศรษฐกิจผ่านทางบริษัทการค้า (บริษัทอินเดียตะวันออก) ทั้งในเชลตัน อินเดีย อาฟริกาได้ อเมริกาได้ แต่ต้องกับประเทศศรีลังกาในแต่ที่ดัชสามารถใช้ผลประโยชน์จากอาณาจักรทำให้ตนมีความมั่นคงอยู่ในยุโรปได้ นอกจากประเทศตั้งกล่ำแล้วก็ยังมีประเทศมหาอำนาจเก่า ๆ อีก เช่น สวีเดน เทนมาร์ค นอร์เวย์ และสมัยพันธุ์สวีเดนซึ่งต้องเผชิญบัญชาဏด้วยคดีฟรังเศส

นอกจากประเทศใหญ่ที่กล่าวมาแล้ว ยังมีรัฐเล็ก ๆ อีกเป็นจำนวนนัก แต่ก็เป็นที่น่าสนใจในน้อยทั้งในแต่ระบบการปกครองและในด้านการใช้นโยบายต่างประเทศของมหาประเทศ รัฐเล็ก ๆ เหล่านี้อยู่ในฐานะต่าง ๆ กันในวงการเมืองระหว่างประเทศ บางรัฐมีอิทธิพลเป็นรัฐกันชนของปัจจุบัน และเป็นคืนแค้นที่หมายปองของประเทศใหญ่ พิท (George Pitt) นายกรัฐมนตรีของอังกฤษเรียกรัฐเล็ก ๆ เหล่านี้ว่า "states of states" รัฐเหล่านี้มีอิทธิพลทางการเมืองที่ต่าง ๆ กัน แบบที่หนึ่งเป็นรัฐที่ผู้ปกครองเป็นพระ ซึ่งเท่ากับว่าจะสังกัดกับศาสนาจักรที่กรุงโรม เช่นรัฐตอนกลางของอิตาลี อย่างทางตอนใต้ของฝรั่งเศสและอิกหนาอยู่ในอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ แบบที่สองรัฐที่ปกครองโดยมารดา เช่นรัฐค่าง ๆ ในเยอรมันซึ่งมีถึงประมาณ 200 รัฐ เช่นดัชชีแห่งวุเตเบิร์ก (Duchy of Wurttemberg) นาเกรฟแห่งเบเดน (Baden) หรือของ hesse—เคสเซล (Hesse Cassel) หรือ แซกซ์—ไวมาร์ (Saxe Weimar) เป็นต้น และยังมีรัฐที่เล็กมาก ๆ ลงไปอีกซึ่งมีประชากรประมาณเพียง 1,000 คน แต่ก็ปกครองเป็นอิสระ แบบที่สามและเป็นแบบสุดท้ายได้แก่รัฐเสรี (free cities) เช่น เบอร์มิ่น แฟรงค์เฟิร์ต นูร์นเบิร์ก หรือเจนัวทางตอนเหนือของอิตาลี

ถึงแม้จะเป็นรัฐเล็ก ๆ มีประชากรไม่มากนักแต่รัฐเหล่านี้ก็สามารถตั้งขึ้นตามมหาอำนาจเข้ามาพัวพันจนอาจถูกเป็นการพิพาทกันระหว่างประเทศได้ เช่น รัฐเนือร์ซึ่งมีสภาพภูมิศาสตร์ที่จะ

ขยายอำนาจทางทะเลได้ เมื่อโดยลำพังตนเองไม่มีความสามารถพอ ก็ได้ใช้อิทธิพลดึงเอาอำนาจของ ออสเตรียและสเปนเข้ามาสนับสนุนดังเช่นสมัยของพระราชนิมาเรย์ คาโรไลน์ (เป็นพระธิดาของ พระนางมาเรย์ เทเรซ่า และมีสามีชื่อสไยสเปน) ถึงแม้ว่าในที่สุดจะไม่สามารถก้าวขึ้นมาเป็น พระเจ้าของอังกฤษในทะเบียนดิเตอร์เรเนียนได้แต่ก็ทำให้การเมืองอยู่ในสภาพดึงเครียดชั่วระยะหนึ่ง

การแข่งขันกันของมหาอำนาจ ประเทศมหาอำนาจของยุโรปในระยะก่อนและหลัง ปฏิวัติฝรั่งเศสอยู่ในสภาพของการแข่งขันกันเพื่อได้มาซึ่งดินแดน ประชากรและทรัพยากรธรรมชาติ ที่เห็นได้ชัดเจนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกได้แก่อังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งส่วนใหญ่เป็นการพิพาทกันใน ต่างแดนเพื่อแย่งชิงอาณิคมและความเป็นม์ห้าอำนาจทางทะเล กลุ่มนี้สองได้แก่ออสเตรีย—ปรัสเซีย และรัสเซียโดยมีจุดประสงค์ที่จะขยายดินแดนในยุโรป แสวงหาความมั่นคง และเพื่อจะเป็นมหาอำนาจ ทางบกเด็ดผู้เดียว นอกจากนั้งสองกลุ่มยังมีการขัดแย้งเล็ก ๆ น้อย หรือมีเรื่องส่วนตัวพัวพันกัน เป็นอย่างมาก เช่น ปรัสเซีย และอสเตรียซึ่งเป็นรัฐเยอรมันด้วยกันพยายามปฎิเสธอำนาจของกัน และกันเพื่อจะครองการเป็นผู้นำของรัฐเยอรมันทั้งหมดดังนี้เป็นต้น

บัญหาสำคัญในนี้เริ่มต้นของศตวรรษที่ 18 มีทั้งจากยุโรปตะวันตก คือบัญหาของอังกฤษ และบัญหาจากยุโรปตะวันออกเรื่องชนชาติเยอรมัน—สล้าฟ สำหรับอังกฤษต้องเผชิญบัญหาการปฏิวัติ ของ 13 อาณิคมในเมริกาเหนือ ซึ่งในทศวรรษของอังกฤษกลับเห็นว่าเป็นการต่อสู้ของอังกฤษกับ ราชวงศ์บูร์บองของฝรั่งเศสและสเปน ชัยชนะของชาวเมริกันในปี ค.ศ. 1778 เท่ากับเป็นชัยชนะของ ฝรั่งเศส และในปีต่อมาสเปนยังได้วันดินแดนจากฝรั่งเศสจากข้อสัญญาเดิมซึ่งได้แก่ฟลอริดาและ จิบราลตันออกจากนั้นยังเพิ่มบัญหาให้กับอังกฤษมากขึ้นเมื่อมีการเข็นสัญญาไว้มือซึ่งกันและกัน ระหว่างฝรั่งเศสและสเปนเพื่อต่อต้านพระเจ้ายอร์จที่ 3 ของอังกฤษ

เนื่องจากฝรั่งเศสและอังกฤษทำสงครามทั้งประการสังหารและไม่ประการสังหารอย่างเป็น ทางการ ได้มีการประกาศห้ามสินค้าของประเทศคู่กรณีเข้าประเทศของตน มีการจำกัดและบีบล้อมการ เคลื่อนไหวทางทะเลไม่ว่าจะมาในรูปของการค้าหรือการเมือง และเพรเวลล์ท้อนได้ระบุนิยามว่า การ การเมืองและเศรษฐกิจของประเทศยุโรปอื่น ๆ อีกด้วย ในที่สุดจึงได้เกิดอำนาจทางการเมืองแบบใหม่ ขึ้นถึงแม้ว่าจะมีบทบาทน้อยมากก็ตาม นั่นคือกลุ่มประเทศเป็นกลุ่ม ประเทศเป็นกลุ่มเริ่มไม่พอใจ ทั้งฝ่ายอังกฤษและฝรั่งเศสที่ต้องอำนาจเข้าตรวจสอบกันหรือโฉมเรื่องของตน เช่นรัสเซียในสมัยของพระนาง แครอลินที่ 2 ทรงประท้วงสเปนในปี ค.ศ. 1779 ฝรั่งเศสและอังกฤษก็ได้วันค่าประท้วงด้วยเช่นเดียว กันในเวลาต่อมา ในที่สุดอาจจะด้วยการดำเนินนโยบายชาญฉลาดของฝรั่งเศส (Comte de Vergennes ค.ศ. 1717—1787) รัสเซียได้ทำการยื่นข้อเสนอ กษัตริย์อังกฤษ บังคับเกี่ยวกับสิทธิ์ของชาติที่เป็นกลาง ก่อตัวคือ

เริ่มกรองให้เรือสินค้าของชาติที่เป็นกฤษณะแล่นไปแห่ง่อก็ได้โดยเสรียกเว้นในเขตที่การปิดด้อมกำลังดำเนินอยู่ เช่นปิดด้อมดังกล่าวจะต้องได้รับการกำหนดให้แน่นอน รวมทั้งประกาศให้ประเทศอื่นทราบด้วย และให้จำกัดว่าสินค้าที่ต้องห้ามควรเป็นแต่อารุณและสัมภาระทางการทหารเท่านั้น ข้อเสนอเหล่านี้ได้ถูกฝรั่งเศษยอมตอน ปารีส และแม่คริสต์โภคหัวใจกันในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1780 พร้อมทั้งสถานที่เดือนให้รู้ถึงว่าประเทศเป็นกฤษณะ (รัสเซีย) อาจจะดำเนินการรุนแรงตอบโต้เพื่อที่จะคงไว้ซึ่งความมั่นคงปลอดภัยของยุโรปโดยช่องหนน¹

ภายใน 6 เดือนหลังจากคำประกาศดังกล่าว รัสเซีย สวีเดน เดนมาร์ค นอร์เวย์ ได้เข้าร่วมข้อตกลงในการเพิ่มการคิดอาวุชของเรือสินค้าด้วยเพื่อคงไว้ซึ่งสิทธิ์ของความเป็นกฤษณะ ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1781 สาธารณรัฐเนเธอร์แลนด์ได้เข้าร่วมในสันนิบาตรชาติเป็นกฤษณะ (League of Armed Neutrality) เนื่องจากมีจุดมุ่งหมายที่จะหลีกเลี่ยงจากการซักจุ่งของอังกฤษเข้าสู่ส่วนรวมทางทะเลอย่างเด็ดขาด และปีเดียวกันนี้เองปารีสเซียและจักรพรรดิโรมันอันติกซิธ์ ได้ยินยอมเข้าร่วมในระบบนี้ด้วย รวมทั้งประเทศอื่นๆ อีกในเวลาต่อมา

ถึงอย่างไรก็ตามที่กรีซของการแข่งขันกันระหว่างอังกฤษและฝรั่งเศสยังคงไม่เบาบางลง เมื่อ 13 อาทิตย์ของอังกฤษในเมริกาได้ประกาศอิสรภาพแล้วยังได้ประกาศต่อไปว่าประเทศใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ มีสิทธิ์และเสรีภาพเดิมที่ในการจะขยายพรมแดนด้านตะวันตก Vergennes รัฐมนตรีต่างประเทศของฝรั่งเศสซึ่งกำลังพัวพันกับการขยายอิทธิพลในหมู่เกาะอินเดียตะวันตกได้เห็นเป็นโอกาสที่จะเพิ่มอิทธิพลของฝรั่งเศสในเมริกา ฝรั่งเศสคาดว่าในสหราชอาณาจักรซึ่งมีความมั่นคงไม่เพียงพอและมีความไม่พอใจอังกฤษอยู่แล้วคงจะพยายามใช้การพิทักษ์และค่าแนะนำของฝรั่งเศสเพื่อเป็นสิ่งจำเป็น ส่วนสเปนมีความต้องการในฟลอริดาและจีบราออลด้าที่คงจะพยายามใจจ้าวต่อจากอังกฤษออกไปจากทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และฝรั่งเศสคาดว่าด้วยมีกำลังไม่แข็งพอคงจะยินดีเป็นพันธมิตรกับตนเพื่อจะได้ใช้เสียงของฝรั่งเศสต่อว่าอำนาจทางทะเลของอังกฤษ ผลที่ตามมาก้าวให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอยู่ในตักษณ์ของส่วนรวมยืน

อังกฤษเริ่มให้ความสนใจการจะถูกนโยบายบิดเบือน รัฐสภาของอังกฤษได้ออกประกาศถึงเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ในที่สุดทางรัฐบาลได้ยอมรับในหลายสิ่งเพื่อช่วยพยุงสถานภาพ ประการที่หนึ่ง พร้อมจะปรับปรุงแผนการของฟ็อกซ์ (Fox) ที่ให้ยอมรับว่าสหราชอาณาจักรได้ก่อการบ้านเมืองแล้ว ซึ่งจะทำให้กับไม่เป็นโอกาสให้ฝรั่งเศสเข้ามายึดนาทีช่วยเหลือสหราชอาณาจักรแต่อย่างใด ดังนั้นจึงได้มีการแยกทำสัญญาภัยสหราชอาณาจักรและฝรั่งเศสในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1782 อันเป็นการยอมรับการมีสิ่งที่สำคัญอย่างสมบูรณ์ของประเทศนั้น และยังยอมรับการอ้างสิทธิ์ของสหราชอาณาจักรในดินแดนด้านตะวันตกเฉียงเหนือและเส้นทางไปสู่

¹ Franklin L. Ford. *Europe 1780–1830*, (2 ed. London: Longman, 1971), p. 65.

แม่น้ำมิสซิชิปปี พร้อมทั้งประกันสิทธิของคนเมริกันในการหาปลาในนิวฟาร์แอนด์ หลังจากนั้น Shelburne ได้มุ่งความสนใจมาอย่างราชวงศ์บูรบองโดยเฉพาะ ชนชั้นัญญาที่เคยเจรจาภันในเดือน มกราคม ค.ศ. 1783 ได้รับการยืนยันโดยสัญญาแวร์ชาญส์ในกันยายนต่อมา โดยอ้างถูกยอมรับสิทธิ ของฝรั่งเศสหนึ่งนิ้กัลในอาฟริกา Tobago ในหมู่เกาะอินเดียตะวันตก และสิทธิในการหาปลาในพื้น มหาสมุทรแอตแลนติกตอนเหนือ ส่วนที่เหลือฝรั่งเศสยังสามารถพิทักษ์ดินแดนอีก ฯ ที่ยึดมาได้ใน ระหว่างสงคราม สเปนได้รับฟลอริดาและเกรา Minorca ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แต่ไม่ได้ จีบราอุตตัว ส่วนดัชต้องเซ็นสัญญาต่อชาบามาร์ตินส์ ค.ศ. 1784 และต้องเสียเมือง Negapattinam ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของอินเดียและสิทธิการค้าในเกรา Moluccas และในหมู่เกาะอินเดียตะวันออก ให้กับอังกฤษ อัพาราณาภัยให้เลิกชิงลงไป ลор์ด Shelburne ได้สร้างให้สหรัฐอเมริกาขึ้นต่อว่า อำนาจของฝรั่งเศสและอาชีวะเป็นพันธมิตรที่ซึ่งอังกฤษได้ในอนาคต และผลพลอยได้คือ สิทธิ ทางการค้าที่สำคัญ ฯ ของโลกจากดัช

ความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและฝรั่งเศสพิจารณาได้เป็น 2 แห่ง ประการแรกเป็นการ แข่งขันกัน ซึ่งบัดนี้ก็เริ่มเปลี่ยนมาแสดงในรูปของการแข่งขันกันในการเมืองภายในของดัช โดย ฝรั่งเศสนับสนุนผู้ยึดพับลิกัน ส่วนอังกฤษพร้อมด้วยปรัสเซีย (เฟรเดอริกวิลเลียมที่ 2) สนับสนุนราชวงศ์ออร์เวน์ ซึ่งผลลัพธ์นอกจากอังกฤษเป็นฝ่ายมีชัยแล้วยังได้เกิดการเจรจาเป็น พันธมิตรหรือ Triple Alliance กันระหว่าง 3 ประเทศ ได้แก่ อังกฤษ ดัช และปรัสเซีย ประการที่สอง ความสัมพันธ์ของประเทศไทยกับฝรั่งเศสได้แสดงให้เห็นถึงแนวทางเศรษฐกิจของศตวรรษที่ 18 ซึ่งได้ตัดความเกลียดชังระหว่างชาติออกไป ชนชั้นัญญาอีเดน (Eden Treaty 26 กันยายน ค.ศ. 1786) เป็นข้อตกลงร่วมกันทางด้านการค้าระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศส หลังจากนี้ ค.ศ. 1783 ทั้งสองประเทศ แห่งน้ำความก้าวหน้าทางด้านการค้าและสนับสนุนทางการค้าและสันติภาพหลังจากที่ได้ต่อสู้กันมาเป็นเวลานาน จะได้เห็นถึง ความพยายามที่จะหลีกให้พ้นไปจากลักษณะนิยมซึ่งเคยบงการนโยบายการค้าของประเทศไทยทั้งเครื่องดื่ม แต่ยกเว้น ผ้าไหม ต่อไปนี้ข้าว เหล้าไวน์ และบรันด์ย์ของฝรั่งเศสจะเข้าสู่ตลาดของอังกฤษได้เดิมที่ ส่วนสินค้า ของอังกฤษ เช่น เครื่องใช้ที่เป็นโลหะ ผ้าฝ้าย และผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะเข้ามาเต็มตลาด ฝรั่งเศสอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนเช่นเดียวกัน แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าสภาวะดังกล่าวอยู่ได้ไม่นาน เพาะะประสนบัญญาจากการเพาะปลูกกดดัน และความไม่พอใจของนักอุดสาหกรรมของฝรั่งเศสที่ไม่ สามารถดึงดูดได้ ข้อตกลงดังกล่าวจึงสลายไป

การแข่งขันกันระหว่างอสเตรีย ปรัสเซีย และรัสเซีย มหาอำนาจทางศึกษาตะวัน- ออกของยุโรปด้วยจุดประสงค์เพื่อผลประโยชน์ของตนได้นำอาณโยนาด้วยต่างประเทศมาสู่สภาพของความ

ไม่มีกฎเกณฑ์ ในระยะนี้ ค.ศ. 1772 ออสเตรีย ปรัสเซีย และรัสเซียทำการร่วมมือกันเป็นอย่างต่อเนื่อง จึงเข้ายึดคืนแคนดินของโปแลนด์ พระเจ้าโซลฟท์ 2 ผู้ดำรงตำแหน่งจักรพรรดิแห่งอาณาจักรโรมันอัน-ศักดิ์สิทธิ์มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1765 ภายหลังจากการสืบราชสมบัติจากปาร์สเชีย ยังไปกว่านั้นพระองค์ยังต้องการขยายอำนาจโดยทั่วไป ซึ่งไม่เป็นที่พึงประสงค์ของราชวงศ์โซลเดอร์นัก ในเบอร์ลินพระเจ้าเฟรเดอริกที่ 2 ทรงโปรดนาจะพิทักษ์โซลเดอร์และขยายอิทธิพลเพิ่มขึ้นในโปแลนด์โดยจะยึดมือรัสเซียโดยพยายามดำเนินวิธีการให้เป็นที่ต้องใจของรัสเซีย ขณะเดียวกันพยายามจะจำกัดการขยายอิทธิพลของออสเตรีย แต่กล่าวโดยทั่วไปรัสเซียยังไม่มีนโยบายที่ปรากฏแน่นัก ส่วนเครเตอร์วินที่ 2 มิได้ทรงเกรงใจรัฐเยอรมันทั้งสอง หรือเคารพในสิทธิเสรีภาพของโปแลนด์ แต่เพราว่าพระนางมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การขยายอำนาจลงสู่ด้านใต้ของยูโรเปี้ยสู่อาณาจักรอยุคโรมัน ซึ่งอาจจะมีญหาเรื่องการแทรกแซงจากออสเตรียได้ทุกขณะ (Balkan—Black Sea Front) จึงถูกควรถะการจำกัดการแข่งขันที่อาจเกิดขึ้นได้

ในปี ค.ศ. 1780 พระเจ้าโซลฟท์ 2 ทรงเด็จไปเยือนประเทศไทยและได้ตกลงเชิญสัญญาบัน្តองกันร่วมกันระหว่างออสเตรียกับพระนางแคร์เทอร์วิน ได้ถือกันว่าสนธิสัญญาฉบับนี้เป็นการปฏิวิธิทางการเมืองครั้งที่ 2 ถึงแม้ว่าจะไม่มีผลเปลี่ยนแปลงอย่างใดเกิดขึ้นกับสัมพันธภาพระหว่างออสเตรียกับฝรั่งเศสก็ตามที่² ผู้ที่กังวลใจต่อการผันแปรทางการเมืองระหว่างประเทศในครุ้งนี้เห็นจะได้แก่พระเจ้าเฟรเดอริกหาราชแห่งปรัสเซีย พระองค์ทรงทราบดีว่าตนจะต้องถอนบัน្តองเบอร์ลิน พระนางแคร์เทอร์วินทรงแสวงหาผลประโยชน์จากสนธิสัญญาดังกล่าวเป็นบุคคลแรก ได้ทรงให้คำมั่นกับออสเตรียในเรื่องเกี่ยวกับบัญชาคินแทนในแหลมบลช่าน และขณะเดียวกันนั้นเองพระนางทรงอ้างสิทธิในคินแทนด้านตะวันตกของคอเคซัส แหลมไครเมีย และพื้นที่ของแม่น้ำดานิสเตอร์ (Dniester) แผนการณ์ใหญ่ของพระนางได้ชื่อว่า “Greek Plan” มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างอาณาจักรนิชน์ขึ้นใหม่ภายใต้ราชวงศ์โรมานอฟ ซึ่งถ้าแผนการณ์ดังกล่าวสำเร็จ พระราชันต์คาดหวังพระนางซึ่งมีพระชนม์ได้เพียง 3 พระยา ทรงพระนามค่อนสแตนดินจะมาเป็นผู้ปกครองประเทศกรีซ แม้ชีวิตเนีย และบุลгарيا เรีย

เป็นที่เข้าใจได้ว่าในแผนการณ์ดังกล่าวรัสเซียคงจะต้องดำเนินการไปโดยลำพังมากกว่าจะอาศัยกำลังช่วยเหลืออย่างขั้นแรกจากออสเตรีย พระเจ้าโซลฟท์ 2 มิได้ทรงโปรดนาจะตระหง่านประเทศฝรั่งเศสโดยการโจนต้ออาณาจักรเครือภรรยาซึ่งฝรั่งเศสให้ความสนับสนุนอยู่อย่างเป็น_TypeDef ยังไปกว่านั้นพระองค์

² Ford, *Europe 1780–1830*, p. 70.

ทรงมีความต้องการจะกำจัดอำนาจปารัสเซียซึ่งถือว่าเป็นคู่แข่งโดยธรรมชาติอย่างแท้จริงมากกว่า ซึ่งถ้าพระองค์มุ่งขยายอิทธิพลทางด้านตะวันออกเฉียงใต้จะเป็นการบันทอนกำลังของพระองค์ไปเสีย ดังนั้นในปี ค.ศ. 1783 รัสเซียจึงต้องสู้ญี่โถยต่ำพัง พระนางแครเทอรินประกาศว่าภาระในแรมไครเมียทำให้รัสเซียจำต้องเข้าแทรกแซง Tatar Khan โดยทางกฎหมายแล้วเป็นวัสดุของสุลต่านแต่โดยทางปฏิบัติอยู่ในความอุปถัมภ์ของรัสเซีย กองทัพของรัสเซียเข้ายึดแหลมไครเมียทั้งหมด แต่สุลต่านก็ได้เข้ามาขัดขวางแผนการณ์ใหญ่ของพระนางแครเทอรินมิให้ก้าวหน้าต่อไป และด้วยความกดดันทางด้านฝรั่งเศส รัสเซียจึงต้องหยุดแผนการณ์เอาไว้ชั่วระยะหนึ่ง

ออสเตรียได้รับการคุ้มครองจากรัสเซียในฐานะที่ไม่ช่วยเหลือพันธมิตรในยามคืบขัน แต่ถ้าพิจารณา กันในแง่ผลประโยชน์ของออสเตรีย พระเจ้าโจเซฟที่ 2 ทรงต้องพะวงกับการสู้รบด้านตะวันตกกับดัชมหากกว่า ดังแต่ปี ค.ศ. 1711 กองทัพของดัชได้เข้ายึดเมืองถึง 7 เมืองด้วยกันทางพรัมเด็นด้านตะวันออกของเบลเยียมเพื่อเป็นจุดยุทธศาสตร์ในการเผชิญหน้ากับฝรั่งเศส มาถึงปี ค.ศ. 1781 จักรพรรดิทรงประกาศว่าเมืองเหล่านั้นจะต้องได้รับการปล่อยให้เป็นอิสระและกองทัพดัชจะต้องถอยไปในทันที ดัชก็คงจะไม่ปฏิบัติตามถ้าไม่พอดีเกิดสิ่งความกันอังกฤษเสียก่อน เพียง 3 ปีผ่านไป ใน ค.ศ. 1784 พระเจ้าโจเซฟทรงดำเนินนโยบายต่อต้านดัชอีก ทรงยืนยันสิทธิของออสเตรียเหนือแม่น้ำเซลล์ (Selle) พร้อมทั้งประกาศว่าเส้นทางการค้าตั้งกล่าวจะไม่ถูกผูกขาดเป็นของผู้ใดโดยเด็ดขาด (ดัช) อิกต่อไป ซึ่งทำให้กับเป็นการปฏิเสธสนธิสัญญาเวสฟาร์เลียนน์เอง ไม่เพียงแต่ดัช เท่านั้นที่ต่อต้านแม้แต่ห้าอำนาจอื่น ๆ ได้รวมกันประท้วงด้วย จึงทำให้ในนโยบายของพระเจ้าโจเซฟ ไร้ผลไป

ภายในอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ พระเจ้าโจเซฟที่ 2 ทรงพยายามขยายอำนาจเป็นอย่างมาก ในระหว่างปี ค.ศ. 1777–1779 เมื่อแคว้นนาวาเรียวชาดภายใต้ถูกต้องชั้นครองของ ออสเตรีย ได้พยายามอ้างสิทธิ ซึ่งก็ไม่ประสบผลสำเร็จอีกเช่นกันเพราการขัดขวางของปารัสเซียและแซกโซนี ในปี ค.ศ. 1784 เป็นที่รู้กันว่าอสเตรียเริ่มใช้แผนการณ์ใหม่โดยจะขอแลกนาวาเรียกับเบลเยี่ยม (ถ้าฝรั่งเศสให้ความสนใจสนับสนุนแผนการณ์นี้จะได้รับลักษ์เบิร์ก และ Hainau ให้เป็นของตนเอง) พระเจ้าโจเซฟไม่ปรารถนาจะรักษาเบลเยี่ยมไว้ก็ เพราะมิแต่มาชึ่งความยุ่งยาก ส่วนนาวาเรียจะทำให้ออสเตรียกล้ายเป็นเสียงในหมู่รัฐบาลที่มีความต้องการได้ และจะทำให้ง่ายเข้าที่จะกำจัดเสียงปารัสเซียในส่วนของอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ในสถานการณ์เช่นนี้จะได้เห็นท่าทีของมหาอำนาจอย่างชัดเจน รัสเซียแสดงอาการช้ำเย็นถึงแม้จะส่งคำอวยพรให้กับพระเจ้าโจเซฟที่ 2 สำหรับฝรั่งเศสไม่ต้องสงสัยที่จะต้องพอยไปแผนการณ์ของอสเตรียอย่างแน่นอน การที่เบลเยี่ยมจะมีผู้ปกครองที่ไม่เข้มแข็งเช่น Wittelsbach

เป็นการดีกว่าราชวงศ์แยปสเบิร์ก และยังจะได้รับดินแดนบางแห่งเป็นค่าตอบแทน ทว่า Vergennes เริ่มลังเล เมื่อคำนึงถึงการเพิ่อมอิทธิพลของออสเตรียในหมู่รัฐเยอรมันภาคใต้ ในบันปลายฝรั่งเศสจึงได้ประกาศต่อต้าน เรื่องรวมแค้นนาวาเรียจึงกลับมาขึ้นอยู่กับคำตัดสินของที่ประชุมรัฐเยอรมัน

พระเจ้าเฟรเดอริกที่ 2 แห่งปรัสเซียทรงมองเห็นโอกาสดีที่จะแข่งขันกับราชวงศ์แยปสเบิร์ก บรรดาาร์ธเยอรมันสัญญาในท่าทีของเบอร์ลินอยู่เหมือนกันแต่การดำเนินนโยบายของพระเจ้าโซเชฟที่ 2 ที่จะใช้อิทธิพลของต่างชาติไม่ว่าจะเป็นรัสเซียหรือฝรั่งเศสได้คุกคามความมั่นคงของผู้ปกครองเยอรมันมากกว่า รัฐเหล่านั้นจึงได้เข้าร่วมมือกับพระเจ้าเฟรเดอริกในการต่อต้านการท่าถายอาณาจักร ภายใต้ การดำเนินการอย่างลับ ๆ ของปรัสเซียบรรดาาร์ธเยอรมันได้รวมกันเข้าเป็นสันนิบาตเจ้าชาย (League of Princes) ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1785 นอกจากปรัสเซียแล้วก็ยังมีแซกโซนีและแบร์นาร์ดซึ่งเป็นรัฐใหญ่ให้ความสนับสนุน สันนิบาตได้ยืนยันในสิทธิอันชอบธรรมของ Zweibrücken นั่นคือจะให้รัฐบาลสถานอำนาจเดิมในนาวาเรีย การพ่ายแพ้ของออสเตรียแสดงให้ประจักษ์ว่า ความสมมติธรรมระหว่างราชวงศ์แยปสเบิร์กและบูร์บองมิได้เป็นสิ่งที่น่าเกรงขามแต่อย่างใด

สถานการณ์ภายในอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ผลักดันให้ออสเตรียเข้าร่วมมือกับรัสเซียในการขยายอิทธิพลเข้าสู่แอลเบเนียอีครั้งหนึ่ง พระองค์ทรงเสด็จประพาสแผลมีคราเมียและภูเขาตานี เปอร์ร่วมกับขุนนางของพระนางแครเทอร์น ท่าทีของหงส่องมหาประทีโภจนาอย่างยิ่งรัสเซียก่อความระแวงให้กับสูลต่านบีโนย่างมาก ค.ศ. 1787 การแทรกแซงของรัสเซียเป็นจริงขึ้น แต่ทว่า เพียงบัดไปเมื่อพระนางแครเทอร์นต้องแพชญกับศึก 2 ด้าน กองทัพสวีเดนยาตราเรือสู่ฟินแลนด์อัน เป็นเขตดินแดนของรัสเซีย ซึ่งห่างจากกรุงบีโนย์ราว 150 ไมล์ ซึ่งศึกครั้งนี้ได้นำความหนักพระทัยมาให้แก่พระนางมากที่สุด แต่การร่วมมือกันของสวีเดนและเตอร์กีครั้งนี้ประสบความสำเร็จเพียงในระยะต้นเท่านั้น ในทางเหนือเดนมาร์กได้เข้าต่อต้านพระเจ้ากุสตาวที่ 3 มิผลทำให้ สวีเดนต้องยอมทำสัญญาสันติภาพรัฐบาลสถานการณ์เดิมกับรัสเซียในปี ค.ศ. 1790 ส่วนด้านใต้พระนางแครเทอร์นทรงได้เปรียบขึ้นเมื่อออสเตรียส่งกองทัพมาช่วย หงส์พระเจ้าโซเชฟไม่มีทางเลือก พระองค์จึงต้องรัฐบาลเกียร์ดีของพระองค์ตามสนธิสัญญานี้ ค.ศ. 1781 และพระองค์ยังทรงหวังจะมีเสียง咬ในกรณีบัลข่าน ดังนั้นในฤดูใบไม้ผลิปี ค.ศ. 1789 กองทัพอันมีมาของราชวงศ์แยปสเบิร์กจึงรุกลงได้ผ่านเซอร์เบียมุ่งตรงไปเบลเกรดและยึดได้ในฤดูใบไม้ร่วงนั้น ขณะเดียวกันฝ่ายรัสเซียซึ่งอยู่ภายใต้การนำของ Suvorov คุ้ร้ายของพระนางแครเทอร์นได้เข้ายึครุยามเนียชาบังกะเลดำเนินการ

ในปลายศตวรรษที่ 18 สถานการณ์ระหว่างประเทศโดยทั่วไปไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ มีท่าทีว่า อาณาจักรออกตโตรีมั่นคงจะสลายตัว การขยายพรมแดนอย่างไม่หยุดยั้งของรัสเซีย ความ恐怖เยือกเยyan

ของอสเตรียที่จะขยายอำนาจแอบยูโรปait (บล็อกน) รวมทั้งต้องเผชิญกับการคุกคามที่จะปฏิวัติของ หังการ์ การแข่งขันอำนาจกันระหว่างอสเตรียและปรัสเซีย นี้อย่าไปแลนด์ยังคงไม่ได้ถูกกันแก้ไข (จนถึง ค.ศ. 1795) การเมืองของยูโรปกล่าวได้ว่าผันแปรไปอย่างคาดไม่ถึง อังกฤษซึ่งดำเนินนโยบาย อยู่่ โอดเดียนมาเป็นเวลาถึง 6 ปีเดียวได้เริ่มประسانในตริกับปรัสเซียและสาธารณรัฐเนเธอร์แลนด์ จะเห็นปรัสเซียจวญโอกาสทางปะโยชน์จากพันธมิตรสามเส้า (Triple Alliance) โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้ เป็นคุณย์ถ่วงอำนาจกันเวียนนาและเซนต์ปีเตอร์สเบริก รัสเซียประสบผลสำเร็จในสหกรรมขยายอาณาเขต อิกทึ้งเข้มแข็งพอที่จะเล่นเกมการเมืองโดยถ่ำพังในแบบทະเบณจิตคิดและทະเดดា ออสเตรียอยู่ใน สภาพลังเลที่จะขยายดินแดนไปในอาณาจักรอตโตมันหรือจะขยายอิทธิพลในหมู่รัฐเยอรมัน ลักษณะ ที่ไม่แน่นอนทางการเมืองเหล่านี้ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องพั่งระบบพันธมิตร

ฝรั่งเศสเป็นประเทศเดียวที่อยู่ในสภาพแลวงร้าย ความพยายามของรัฐบาลเจ้าหลุยส์ที่ 16 ที่แสวงหาชื่อเสียงเกียรติยศมาสู่ประเทศมีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างหนักหน่วง ความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันเองในราชสำนัก เช่น ฝ่ายนิยมอสเตรียต่อสู้กับฝ่ายนิยมองกุฎ ฝ่ายที่นิยมการขยายดินแดนต่อสู้กับฝ่ายที่ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง ผลที่เกิดขึ้นคือรัฐบาลของพระเจ้า หลุยส์ไม่สามารถดำเนินนโยบายต่างประเทศให้ลุล่วงไปได้ด้วยดีภายในระยะ 6 ปีหลังจากฝรั่งเศส เช่นสัญญาแวร์ชาเยส ฝรั่งเศสได้ผูกพันกับเครือกีเห็นได้จากเหตุการณ์ในปี ค.ศ. 1784 และ 1787 ฝรั่งเศสจึงอยู่ในสภาพที่อ่อนแอ จะต้องเผชิญกับสภาพที่ยุ่งเหยิงภายในอันเป็นผลจากการปฏิวัติฝรั่งเศส จึงจะพอเห็นได้ว่าศัตรูในอนาคตของฝรั่งเศสจะเป็นใครได้บ้าง